

PHILIPPONNEAU, Michel

Geografia aplicada.

Barcelona: Ariel, 2001; col·lecció Ariel Geografia

[t.o. *La géographie appliquée*. París: Armand Colin, 1999]

Durant molts anys, la geografia ha estat al servei de la investigació i s'ha caracteritzat, sobretot, per la producció de treballs amb una orientació científicodescriptiva, i sense plantejar-se l'aplicació pràctica que és capaç de portar a terme. En les darreres dècades, però, s'ha intensificat l'interès en el desenvolupament d'una geografia al servei de l'acció, molt útil per oferir possibles actuacions en diferents àmbits que tenen a veure amb la planificació i l'ordenació del territori.

Aquest llibre és el resultat de la reflexió i l'anàlisi de l'estat de la geografia, sobretot, de la geografia aplicada a França, per part d'una persona amb una gran experiència en diferents àmbits professionals vinculats a la pràctica de la geografia. Michel Phlipponneau, en el seu llibre *Geografia aplicada*, ens presenta un recorregut del paper que té, ha tingut i hauria de tenir la geografia, des d'un punt de vista privilegiat: com a geògraf actiu i compromès, preocupat per les interrelacions que hi ha entre les activitats de les persones i el territori; com a docent amb un interès especial sobre les necessitats de formació dels futurs geògrafs per poder esdevenir autèntics professionals, i com a polític, perquè és conscient de com la geografia està al servei de l'ordenació del territori i com la seva intervenció pot ser decisiva en la presa de decisions. L'autor aposta clarament pel desenvolupament d'una geografia al servei de l'acció. De fet, el seu llibre *Géographie et Action. Introduction à la géographie appliquée*, publicat l'any 1960, és ja un precedent que cal tenir en consideració en el plantejament d'aquesta necessitat que la pràctica de la geografia se centri no només a analitzar, representar i explicar l'espai, sinó que també es dediqui a tasques més compromeses,

com ara conservar-lo, ordenar-lo i gestionar-lo.

Els deu capítols que configuren aquest llibre fan un recorregut per l'evolució de la geografia a França, i dedica un capítol al contrast amb experiències d'altres països. També hi ha un annex, per a aquesta edició, al cas del paper de la geografia aplicada a Espanya.

Els nou primers capítols analitzen els quaranta anys d'evolució de la geografia aplicada a França, centrant-se en l'impuls que suposa el Col·loqui d'Estrasburg de l'any 1961 cap a orientacions més pragmàtiques. És aquest col·loqui el que marca l'inici de la geografia aplicada a la majoria d'universitats franceses. En aquests nou capítols s'analitzen diferents aspectes del que ha estat, és o hauria de ser la pràctica de la geografia. S'hi tracten, doncs, des d'aquells aspectes més descriptius de l'evolució, és a dir, com s'ha passat d'una geografia més científicista a una de més aplicada, a fer-nos conscients de com intervé en una munió de situacions que tenen a veure amb la presa de decisions sobre la planificació i l'ordenació del territori. En aquest sentit, l'autor té un gran interès a estudiar com s'han de formar els geògrafs per ser competius i fer front a treballs de planificació i ordenació del territori i esdevenir un veritable professional, i a analitzar quins són els usuaris potencials dels geògrafs. Al llarg dels diferents capítols que configuren aquest llibre, s'hi van introduint interessants experiències personals i de treballs aplicats, així com el recull de les diverses possibilitats, que en alguns casos encara no han estat ben desenvolupades, en diferents camps: aquells relacionats amb les activitats humanes i l'ordenació del territori, com ara la localització industrial, el

comerç i els serveis, els transports i el turisme i l'oci, i aquells que tenen a veure amb l'organització de l'espai, com ara l'agricultura i l'ordenació rural, l'entorn urbà, la gestió del mar i la muntanya.

El darrer capítol és un resum comparatiu de les diferents experiències en el camp de la geografia aplicada, i s'hi descriuen els exemples de diferents països. Aquells amb una tradició pràctica més consolidada, com ara Amèrica del Nord (EUA i Canadà) i els països de la riba del Mar del Nord (com ara Bèlgica, els Països Baixos, Alemanya i Noruega); països amb una orientació més científista, com ara Anglaterra; el sistema soviètic amb una geografia orientada envers la planificació al servei dels interessos dels governants, estesa a l'Europa de l'Est i més tard cap a Cuba, la Xina i els països del Tercer Món sota influència soviètica; països com ara Brasil, més preocupats per formar els seus geògrafs en el vessant docent, o Itàlia i Portugal, amb un desenvolupament més recent en aquesta orientació pràctica, etc.

Com a annex d'aquesta edició traduïda al castellà, hi ha el cas de la situació de la geografia aplicada a Espanya, que més que una retrospectiva del que és o ha estat la geografia i la formació en geografia, Miguel Ángel Troitiño, encarregat d'aquest apartat, posa en evidència la necessitat i l'interès d'una orientació de la geografia cap a la pràctica i el servei de l'acció, després d'anys amb un domini científista i amb una formació dels geògrafs amb finalitats docents.

Durant anys, a França, així com a Espanya i a alguns països europeus, la geografia se centrava en l'àmbit de la investigació i la formació dels futurs geògrafs per esdevenir professors d'ensenyament secundari. Però des de fa algunes dècades la geografia com a ciència pura està passant per una profunda transformació estructural i centra la seva atenció cap a objectius més utilitaris, així, passa d'aquest component científic a una orientació molt més pragmàtica.

Quan es parla de la geografia aplicada, es fa referència a aquells treballs concebuts amb una finalitat pràctica per respondre a la demanda d'un usuari o que poden desembocar de manera directa en una utilització. Al llarg d'aquesta obra es posa de manifest reiteradament que els estudis aplicats ajuden a fer una correcta planificació del territori. El geògraf analitza les possibles conseqüències de l'aplicació de les diferents hipòtesis, prepara les decisions de qui ha d'actuar, però no les pren.

Per dotar el geògraf d'aquesta capacitat d'anàlisi, l'autor considera que cal que hi hagi una formació més generalista durant la llicenciatura, que és el que proporciona un esperit crític i permet fer una adaptació constant a tècniques i mètodes en ràpida evolució. Aquesta formació generalista és necessària per comprendre el territori i per aturar-se a pensar abans d'intervenir. Però cal ser conscients que aquesta formació és insuficient si es vol assegurar l'èxit en aquesta professió i, per això, en aquesta obra s'apunta que cal continuar amb una especialització mitjançant diplomatures, mestratges o cursos específics en els diferents camps que se'n ofereixen. Tots els professionals han de buscar per ells mateixos els complements que es poden trobar gràcies a la formació continuada. La formació del geògraf professional ha d'adaptar-se a la varietat de treballs que pot desenvolupar. Un camp que l'autor considera de gran rellevància i que té una gran importància en el desenvolupament de treballs pràctics és el de les noves tecnologies de la informació, que han ajudat a l'entrada dels geògrafs a la divulgació de la informació territorial.

Durant temps es va veure amb certa reticència la incursió de la geografia quantitativa, qualificada de poc científica, que es contraposava a la geografia científista o descriptiva. La introducció en la formació d'aquelles matèries anomenades «instrumentals», com ara la cartografia automàtica, els sistemes d'informació geogràfica o la teledetecció s'ha vist en

alguns sectors com una desvirtuació del que ha de ser un ensenyament en geografia. Però aquestes matèries no són una substitució de la geografia tradicional, ans al contrari, en són un complement. Aquestes tècniques s'han d'integrar en la formació sempre i quan es considerin en el seu context, com a instrument d'anàlisi espacial que ajuden a fer la presa de decisions. De fet, és interessant la importància que es dona en aquest llibre a aquestes tècniques, per les possibilitats que aporten al desenvolupament de la geografia aplicada, tot i que l'autor evidencia reiteradament el perill que veu en el fet de convertir l'especialització en una tècnica, en un fi per ell mateix.

Amb l'interès de mostrar el que tenen d'especial els geògrafs i què és el que els fa necessaris en diferents camps, Philipponneau en destaca els trets següents: el sentit de l'espai, de síntesi, la pràctica del mètode comparatiu i de prospectiva. És per tot això que els estudis aplicats portats a terme per geògrafs professionals ajuden a establir una correcta planificació del territori. Cal saber vendre les possibilitats dels geògrafs a usuaris potencials, mostrar el que realment són capaços de fer.

Amb el temps, doncs, s'ha anat passant d'una geografia universitària que associa la investigació a la formació de futurs pro-

fessors a una geografia universitària que s'interessa també per les investigacions aplicades i forma majoritàriament futurs professionals. Cal un estudi i una planificació de les sortides professionals dels geògrafs per orientar millor les especialitats i, sobretot, cal donar a conèixer als potencials empresaris el tipus de tasques que és capaç de fer el geògraf.

Aquesta és, doncs, una obra de lectura molt recomanable per part d'aquells professors i estudiants de geografia, ja que, tot i que és un llibre centrat en l'experiència francesa, per un costat, dona una visió de l'immens camp d'investigació obert a la pràctica de la geografia i, per l'altre, aporta un ampli ventall de les possibilitats de formació orientades a diferents sortides professionals, no exclusivament destinades a l'ensenyament, sinó, sobretot, en àmbits aplicats. El llibre, de lectura fàcil i entenedora, ens ofereix una gran quantitat d'experiències que ajuden a entendre i a prendre consciència del paper del geògraf en diversos aspectes que tenen a veure amb la gestió i la planificació del territori.

Anna Badia i Perpinyà

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Geografia
anna.badia@uab.es

TALBOT, Patrick

Careers using geography.

Londres: Gogan, 2000, VI + 122 p.

El llibre que es ressenya aquí té com a objectiu mostrar la possibilitat de trobar feina després d'haver estudiat geografia a la universitat. I fixem-nos-hi bé: això no vol dir treballar de geògrafa o de geògraf, sinó que el que vol dir és que amb els aprenentatges que s'obtenen tot estudiant geografia es pot treballar en moltes professions. L'exemple el trobem a la portada del llibre: hi ha deu fotografies amb sis

dones i cinc homes, dos dels quals, negres; totes les persones fotografiades són adultes (fa la impressió que les edats es mouen entre els trenta i els cinquanta anys, amb l'excepció d'un jove d'una vintena d'anys), i sembla que totes estan treballant; la llista és la següent:

- una dona amb una vaca al camp
- dos homes davant d'un ordinador